

Начало>Предприемане на съдебни действия>Къде и как>Как да заведете дело в съда?

Как да заведете дело в съда?

Чехия

1 Необходимо ли е да се обърне към съда или има друга алтернатива?

Всеки може да сезира съда, за да поиска защита на право, което е застрашено или нарушено. Във всички случаи е препоръчително да положите усилия за уреждане на спора по взаимно съгласие. Можете също така да използвате способи за алтернативно разрешаване на спорове. В някои области на гражданското право държавата позволява на страните по дадено правоотношение да отнесат правния спор до друг частен орган. В Чешката република това се осъществява чрез арбитраж, който е регламентиран в Закон № 216/1994 за арбитражното производство и за изпълнението на арбитражните решения, изменен и допълнен. Арбитражното производство приключва с арбитражно решение, което е задължително за двете страни по спора и има силата на подлежащо на изпълнение съдебно решение. Медиацията по казуси извън обхвата на наказателното право е регламентирана от Закон № 202/2012 за медиацията и за изменение на някои закони („Закон за медиацията“). За повече подробности вж. „Алтернативно разрешаване на спорове — Чешка република“.

Дори след като сте сезирали съда, в зависимост от естеството на казуса можете да предложите съдът да опита да уреди спора по взаимно съгласие (вж. членове 67—69 и член 99 от Закон № 99/1963 за Гражданския процесуален кодекс, изменен и допълнен). Одобрената съдебна спогодба има ефект на влязло в сила съдебно решение. Тя също така е изпълнително основание. Одобрената съдебна спогодба представлява пречка за решено дело.

2 Има ли срок за завеждане на дело?

Сроковете варират в зависимост от характера на делото, затова е препоръчително да потърсите правен съвет колкото се може по-рано. Исковата молба трябва да бъде внесена в компетентния съд преди изтичането на давностния срок (исковата молба трябва да бъде заведена в съда в рамките на давностния срок).

След изтичането на давностния срок задължението на длъжника не отпада, а отслабва. Това означава, че то не може да бъде събрано, ако длъжникът се позове на давност. Общата уредба на давността се съдържа в членове 609—653 от Закон № 89/2012 за Гражданския кодекс. Общият давностен срок е три години от първия ден, в който правото е могло да бъде упражнено. Индивидуалните специални давностни срокове зависят от естеството на упражняваното право.

3 Трябва ли да се обърне към съда в тази държава членка?

Вижте „Компетентност — Чешка република“.

4 Ако е така, към кой точно съд в тази държава членка трябва да се обърне, като се има предвид къде живея аз и къде живее другата страна или с оглед на други аспекти на казуса ми?

Компетентността на съдилищата се определя от правилата за териториална, материална и функционална компетентност.

Териториалната компетентност определя обхвата на компетентност на отделните съдилища от един и същ вид. Тя определя конкретния първоинстанционен съд, който е компетентен да разгледа конкретния казус и да се произнесе по него. Основните правила за териториалната компетентност са установени в членове 84 —89а от Закон № 99/1963 за Гражданския процесуален кодекс, изменен и допълнен. Трябва обаче да се има предвид, че в някои случаи териториалната компетентност е регламентирана от пряко приложимото право на ЕС, което има предимство пред националното законодателство (вж. някои разпоредби на Регламент (ЕО) № 44/2001 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, който регламентира не само международната, а и териториалната компетентност) и е възможно правилата за изключителна териториална компетентност по чешкото право да не са приложими.

Съдът с териториална компетентност е общият съд на страната, срещу която е предявен искът (ответника), освен ако в закона е предвидено друго. Общият съд във всички случаи е районният съд. Когато компетентен на първа инстанция е окръжен съд (вж. въпрос № 2.1), териториална компетентност има окръжният съд, в чийто район се намира общият (районният) съд на страната. Когато искът е срещу двама или повече ответници, териториална компетентност има общият съд на който и да е от ответниците.

Общият съд на физическо лице е районният съд по местожителството на лицето, а при липса на такова — районният съд, в чийто район лицето пребивава. Под местожителство се разбира мястото, където лицето живее с намерение да остане там постоянно (възможно е да има няколко такива места и тогава всички съответни съдилища са общи съдилища).

Общият съд за физическо лице, участващо в стопанска дейност, е районният съд, в чийто териториална компетентност попада седалището на стопанската му дейност (мястото на стопанска дейност е адресът, вписан в публичния регистър); ако няма място на стопанска дейност — районният съд по местожителство на лицето, а ако страната няма такова — районният съд, в чийто район лицето пребивава.

Критерият за определяне на общия съд на юридическо лице е мястото на стопанска дейност на това лице (вж. членове 136—137 от Закон № 89 /2012 за Гражданския кодекс).

Общият съд на синдик по време на изпълнението на неговата длъжност е районният съд, в чийто район се намира неговото място на дейност.

Специални правила се прилагат по отношение на общия съд на държавата (съдът, в чийто район се намира мястото на дейност на организационната единица на държавата с компетентност по специалната правна уредба, а ако териториално компетентният съд не може да бъде определен по този начин — съдът, в чийто район са възникнали обстоятелствата, породили претендираното право), на общината (съдът, в чийто район се намира общината) и на самоуправляващите се териториални единици на по-високо равнище (съдът, в чийто район се намират местата на дейност на техните административни органи).

Ако ответник, който е гражданин на Чешката република, няма съд с обща компетентност или няма общ съд в Чешката република, компетентен е съдът, в чийто район се е намирало последното известно местопребиваване на лицето в Чешката република. Вещни права могат да бъдат упражнявани срещу лице, което няма друг компетентен съд в Чешката република, от съда, в чийто район се намира имуществото на лицето. Иск (молба за образуване на производство) срещу чуждестранно лице може също така да бъде предявен пред съда, в чийто район в Чешката република се намира предприятието или организационна единица от предприятието на това лице.

Уредбата на материалната компетентност разпределя компетентността между отделните видове съдилища, като указва кой съд е компетентен да разгледа делото на първа инстанция. Съгласно уредбата на материалната компетентност в гражданското съдопроизводство, компетентни на

първа инстанция са районните съдилища, освен ако законът изрично посочва, че материална компетентност имат окръжните съдилища или Върховният съд на Чешката република.

Уредбата на функционалната компетентност определя различните видове съдилища, които са компетентни да се произнесат по едно и също дело в многоинстанционно производство, което включва обикновено и извънредно обжалване (с други думи, определя кои съдилища се произнасят по обикновените и по извънредните жалби).

5 Пред кой съд в тази държава членка трябва да предявя иска си, като се има предвид естеството на казуса и цената на иска?

Както бе посочено по-горе (вж. отговора на въпрос № 4), съгласно уредбата на материалната компетентност в гражданското съдопроизводство, компетентни на първа инстанция в общия случай са районните съдилища.

Предвидени са изключения от този принцип в полза на окръжните съдилища, които разглеждат и се произнасят по случаите, посочени в член 9, параграф 2 от Закон № 99/196 за Гражданския процесуален кодекс, изменен и допълнен. Това се отнася до решенията по въпроси, чийто характер изисква определена степен на специализация, както и по делата с повишена фактическа и правна сложност. Окръжните съдилища решават като първоинстанционни съдилища в следните случаи:

- а) спорове между работодател и бенефициер относно взаимното уреждане на надплатени суми по пенсионни осигуровки, осигуровки за заболяване, държавно социално подпомагане и материални помощи, както и спорове, отнасящи се до взаимното уреждане на регресивни обезщетения, изплатени по осигуровки за заболяване;
- б) спорове, отнасящи се до законността на стачка или локаут;
- в) спорове, отнасящи се до друга държава или до лица, ползващи дипломатически имунитети и привилегии, ако компетентни по тези спорове са чешките съдилища;
- г) спорове, отнасящи се до анулирането на арбитражно решение за изпълнение на задължения по колективен договор;
- д) казуси, произтичащи от правоотношения, свързани с установяването на търговски дружества, фондации, дарения и дарителски фондове, и спорове между търговски дружества, техните съдружници или членове, както и спорове между съдружници или членове, възникнали във връзка с участието им в търговското дружество;
- е) спорове между търговски дружества, техните съдружници или членове и членовете на управителните органи или ликвидаторите на тези дружества, ако предмет на спора е упражняването на правомощията на членовете на управителните органи или ликвидацията,
- ж) спорове, произтичащи от нормативната уредба на авторското право;
- з) спорове, отнасящи се до защитата на права, които са нарушени или могат да бъдат нарушени вследствие на нелоялна конкуренция или на незаконно ограничаване на конкуренцията;
- и) въпроси, отнасящи се до опазването на името и репутацията на юридическо лице;
- й) спорове, отнасящи се до финансови обезпечения и спорове, свързани с менителни, чекове и инвестиционни инструменти;
- к) спорове, възникнали от сделки на стоковите борси;
- л) въпроси, свързани с общото събрание на етажна собственост и произтичащите от това спорове, с изключение на споровете, отнасящи се до вноските на членовете на етажната собственост за поддържане на сградата и терена, до авансовите плащания за услуги и до начините за разпределение на разходите за услуги;
- м) въпроси, свързани с преобразуването на търговски дружества и кооперации, включително производства, свързани с обезщетения, в съответствие със специална уредба;
- н) спорове, свързани със закупуване или лизинг на машини и съоръжения или части от тях;
- о) спорове, свързани с договори за строителни работи по обществени поръчки над определен лимит, включително доставките, необходими за изпълнението на тези договори.
- п) по въпроси, свързани с правна отговорност, когато страната не е предприела действия с дължима грижа,
- р) при спорове, възникнали от промени в рамките на бизнес групировки,
- с) при спорове относно защитата на вземанията на кредиторите, когато капиталът на дружеството е намален или когато основната инвестиция на членовете на кооперацията е била намалена.

Върховният съд на Чешката република е компетентен да признава, в едноинстанционно производство, решения на чуждестранни съдилища по въпроси на брака и семейството (това не се отнася за признаването на съдебни решения от други държави — членки на ЕС в случаите, когато се прилага Регламент на Съвета (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000), както и по въпроси, отнасящи се до признаването на майчинство или бащинство в съответствие с член 51 и член 55, параграф 1 от Закон № 91/2012 за международното частно право.

6 Мога ли да заведа дело лично или трябва да го направя чрез посредник, например адвокат?

В чешкото гражданско право няма общо изискване за участието на процесуален представител.

Кой може да съди и да бъде съден

Всеки може да действа самостоятелно пред съда в качеството на страна по производство, в рамките на своята правоспособност (член 20, параграф 1 от Закон № 99/1963 [Гражданския процесуален кодекс, изменен]). Физическото лице придобива пълна правоспособност да съди с навършването на пълнолетие. Лицето става пълнолетно с навършването на осемнадесетгодишна възраст. Пълнолетие преди тази възраст може да бъде придобито с одобряването на молба за правоспособност (вж. член 37 от Закон № 89/2012 за Гражданския кодекс) или чрез сключването на брак. Страна по производството, която няма пълна правоспособност да съди, може да бъде представлявана. Пълнолетно лице, чиято правоспособност е ограничена, може също така да е лишено от възможността да съди и да не подлежи на съдене.

Представителната власт възниква въз основа на нормативен акт или на решение на правителствен орган (представителство по закон) или въз основа на пълномощно. Всеки, който участва в производството като представител на страна, е длъжен да представи доказателства за своята представителна власт.

Физическо лице, което не може да действа самостоятелно пред съда, трябва да бъде представлявано от своя настойник/попечител или от особен представител (членове 22—23 и член 29ап. от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен)).

Страните в производството (които са правоспособни) могат също така да бъдат представлявани от посочено от тях лице въз основа на пълномощно (членове 24—28 а

7 Към кого точно да се обърна, за да заведа делото: към приемната, съдебното деловодство или друга административна единица?

Искът (молбата за образуване на производство) се подава в съда, който има материална, териториална и функционална компетентност. Списъкът на отделните чешки съдилища е публикуван на уебсайта на [чешкото Министерство на правосъдието](#).

8 На какъв език мога да подам иска си? Мога ли да го подам устно или той трябва да бъде в писмена форма? Мога ли да изпратя иска си по факс или по електронна поща?

Всички страни в гражданското съдопроизводство са равнопоставени и имат право да участват в производството на своя майчин език (вж. член 18 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен). Правото на съдебно изслушване на майчиния език е ограничено до устната фаза на съдебното производство и не се прилага за писмена комуникация между съда и страните (и обратно) — следователно молбата трябва да се представи на чешки език.

Молбата за образуване на производство може да бъде подадена в писмена форма (вж. член 42 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен). Писмената молба може да бъде подадена на хартиен или на електронен носител посредством обществена мрежа за пренос на данни или по телефакс. Ако писмено становище по същество е подадено по телефакс или на електронен носител, в срок най-късно до три дни същото становище трябва да бъде представено в оригинал или на хартиен носител със същия текст. Не се изисква последващо внасяне на оригиналните документи, ако тези документи са подадени на електронен носител и са удостоверени със сертифициран електронен подпис (по смисъла на Закон № 227/2000 за електронния подпис, изменен и допълнен) или на електронен носител в съответствие със специалната нормативна уредба (Закон № 300/2008 за електронните актове и за разрешеното преобразуване на документи).

Молби за образуване на производство и искания за издаване на изпълнителна заповед могат да се подават само с протоколирано устно изявление (вж. член 14 от Закон № 292/2013 за специалните съдопроизводства, изменен и допълнен) в случаите на производства, които могат също така да бъдат инициирани без подаване на молба и на производства за издаване на разрешения за сключване на брак, за защита от домашно насилие, за установяване или отричане на бащинство или майчинство и за осиновяване. Районният съд е длъжен да регистрира изявлението и да го препрати незабавно на компетентния съд. Подадените по този начин молби и искания имат същото действие като тези, подадени в компетентния съд.

9 Има ли специални формуляри за предявяване на иск или, ако няма такива, какво трябва да съдържа исквата молба? Има ли елементи, които задължително трябва да се съдържат в досието?

Няма задължителни формуляри за исковете (молбите за образуване на производство). Искът (молбата за образуване на производство) трябва да съдържа някои общи реквизити (вж. член 42, параграф 4) от Закон № 99/1963 за Гражданския процесуален кодекс, изменен и допълнен), както и специални реквизити (вж. член 79, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс).

Общите реквизити включват наименованието на съда, до който е адресиран искът и името на лицето, което подава иска. Искът трябва да съдържа ясно описание на казуса, за който се отнася и на претенциите, и трябва да бъде подписан и датиран.

Специалните реквизити включват пълните имена и адресите на страните или техните родилни номера или идентификационни номера (търговско наименование или наименование и място на стопанска дейност на юридическото лице, идентификационен номер, име на държавата и на съответната организационна единица, която представлява държавата в съда), и ако е необходимо — представителите на страната, описание на основните обстоятелства и на доказателствата, на които се позовава ищецът, както и ясно описание на претенциите на ищеца.

Ако искът не съдържа необходимите реквизити или ако те са неразбираеми или неясни, съдът указва на страната да отстрани недостатъците в определен срок. Ако това не бъде изпълнено и производството не може да продължи по тази причина, съдът отхвърля молбата за образуване на производство. Съдът не приема за разглеждане всички други документи, докато те не бъдат надлежно поправени или допълнени (вж. член 43 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен)). Искът се подава в необходимия брой екземпляри, за да може един екземпляр да остане в съда и всяка от страните да получи един екземпляр, ако това се изисква (вж. член 42, параграф 4 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен)).

10 Трябва ли да заплаща съдебни такси? Ако да, кога става това? Ще трябва ли да плащам на адвокат още от подаването на исквата молба?

Съдебни такси се събират за производствата пред съдилищата на Чешката република, за актовете, посочени в Тарифата за таксите и за отделни действия, извършвани от съда или неговата администрация. Размерът на тези такси е установен в Закон № 549/1991 за съдебните такси, изменен и допълнен. Съдебните такси могат да са определени като фиксирана сума или като процент от стойността на предмета на съдебното производство.

Редица видове производства (основно несъстезателни) са освободени от такси. Дела, които са „материално изключени“, са например тези за настояничество/попечителство, осиновяване, задължения за издръжка между родители и деца и др. Тези производства са напълно освободени от такси.

Ишците в производствата за определяне на издръжка, за обезщетения за увреждане на здравето, за трудови злоупотреби, за професионални заболявания и др. са лично освободени от такси. Ако ищецът в дадено производство е лично освободен от такса и съдът уважи неговия иск, таксата се дължи от ответника.

Предвидена е възможност за допускане на така наречените „индивидуални освобождавания“ във основа на финансовото и социалното състояние на страните или на специфичните обстоятелства в разглеждания казус. Ако ищецът изпитва материални затруднения поради дългосрочна безработица, тежко заболяване и др., той може да поиска от съда да бъде освободен от такси изцяло или частично. Препоръчително е това искане да бъде приложено към оригиналния иск. Когато разглежда въпроса за освобождаването от такси, съдът взема предвид цялостното имуществено, финансово и социално състояние на ищеца, размера на съдебната такса, естеството на подадения иск и др. Това обаче не може да бъде произволно или напълно безнадеждно действие или да води до ограничаването на права. Вижте също така [„Правна помощ — Чешка република“](#).

Таксата се заплаща еднократно при внасянето на молбата за образуване на производство. Ако таксата не е платена при внасянето на молбата, съдът указва на страната да внесе сумата в определен срок, като едновременно с това я уведомява, че при неизпълнение на това указание производството ще бъде спряно.

11 Мога ли да поискам правна помощ?

Вижте [„Правна помощ — Чешка република“](#).

12 От кой момент моят иск се смята официално за предявен? Ще получа ли обратна информация от съдебните органи дали исквата молба отговаря на изискванията?

Съдебното производство започва в деня на внасянето на молбата в съда (вж. член 82 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен) или на издаването от съда на постановление за образуването на производство без подаване на молба (вж. член 13, параграф 2 от Закон № 292/2013 за специалните съдопроизводства, изменен и допълнен). Производството започва автоматично с внасянето на иска (молбата за образуване на производство) в съда и съдът не издава специално потвърждение, че производството е започнало. Ако искът (молбата за образуване на производство) е подаден(а) лично в регистратурата на съда, това обстоятелство може да бъде потвърдено чрез полагане на печат върху копие от иска (молбата).

Когато в молбата има недостатъци (не съдържа изискуемите реквизити, не е ясна или не е разбираема), съдът указва на страната да отстрани недостатъците. Ако тези недостатъци не бъдат отстранени в срока, указан от съда и производството не може да продължи по тази причина, съдът отхвърля молбата за образуване на производство и спира производството.

13 Ще получа ли подробна информация за сроковете, в които ще се проведат последващите процесуални действия (като например срока, в който ще трябва да се явя пред съда)?

След като производството бъде образувано, съдът процедира без други заявления с оглед делото да бъде разгледано и решено във възможно най-кратък срок (вж. член 100, параграф 1 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен). Съдът е длъжен да връчи лично иска (молбата за образуване на производство) на другите страни по производството (вж. член 79, параграф 3 от Гражданския процесуален кодекс). В хода на производството съдът уведомява страните за съответните им права и задължения. Ако трябва да бъде извършено конкретно процесуално действие, съдът определя срок за изпълнение на това действие.

Страните и техните представители могат да разглеждат документите по делото, с изключение на протокола от гласуването, и да правят извлечения и копия от тези документи. Председателят на съдебния състав позволява на всеки, който има легитимен интерес или основателна причина, да разглежда документите по делото и да прави извлечения и копия от тези документи, освен ако делото е засекретено въз основа на закон (вж. член 44 от Закон № 99/1963 (Граждански процесуален кодекс, изменен).

Последна актуализация: 27/09/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държвата-членка, отговорна за тази страница.